

SOUDNÍ KONTROLA VEŘEJNÉ SPRÁVY

Vybrané otázky správního práva a veřejné
správy III

Jaro 2015

doc.JUDr. Soňa Skulová, Ph.D.

Kontrola veřejné správy vykonávaná soudy

Funkce soudní kontroly veřejné správy

System soudní kontroly veřejné správy, právní úprava

- ***správní soudnictví (zákon č. 150/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů),***
- ***obecné soudnictví (zákon č . 99/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů),***
- ***ústavní soudnictví (zákon č. 182/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů),***
- ***SD EU (dříve ESD), ESLP***

Dualismus „podústavní“ soudní kontroly veřejné správy

- **správní soudnictví, zaměřené na ochranu veřejných subjektivních práv**
 - **zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů**
- **soudní kontrola správních rozhodnutí se soukromoprávními důsledky**
 - **nově koncipovaná část pátá o.s.ř., zákonem č. 151/2002 Sb.**

pozn.: k tomu bylo třeba nastavit režim pro řešení příp. kompetenčních konfliktů - zákon č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů

Důvody, které k tomuto řešení vedly

- ***návaznost na model tzv. první republiky***
 - ***zákon č. 3/1918 Sb. z. a n.***
 - ***Ústava č. 121/1920 Sb. z. a n.***
- ***snaha (při dané organizaci spr. soudnictví) důsledně diferencovat při soudní ochraně subjektivních práv dle jejich povahy (veřejná - soukromá).***
 - ***činnost veřejné správy míří většinou na subjektivní práva **veřejná** v některých případech i na práva **soukromá*****

Koncepční pojetí správního soudnictví

- základem tzv. smíšený model, NSS a specializované senáty krajských soudů, se svébytnou procedurální úpravou

- uzákoněno pod vlivem nálezu ÚS č. 276/2001 Sb.

- cílem dosáhnout slučitelnosti s požadavky zejm. čl. 6 Evropské úmluvy (tzv. plná jurisdikce)

Organizace soudů ve správním soudnictví

(v užším slova smyslu)

- *postavení a poslání*
 - *krajských soudů*
 - *Nejvyššího správního soudu*

Zaměření kontroly v rozhodování před správními soudy

Soudy ve správním soudnictví rozhodují o :

- *žalobách proti rozhodnutím správního orgánu,*
- *ochraně proti nečinnosti správního orgánu,*
- *ochraně před nezákonným zásahem správního orgánu,*
- *kompetenčních žalobách,*

Žalobce lze uspokojit po podání žaloby

Ve správním soudnictví dále soudy rozhodují :

- *ve věcech volebních a ve věcech místního a krajského referenda,*
- *ve věcech politických stran a politických hnutí,*
- *o zrušení opatření obecné povahy nebo jeho částí pro rozpor se zákonem (žalobce lze uspokojit po podání návrhu)*

Zvláštním případem rozhodování je rozhodování v kárných věcech.

S výjimkou řízení o kasačních stížnostech není povinné zastoupení advokátem

Rozhodování o žalobách proti rozhodnutím správního orgánu

- *žalobu lze podat po vyčerpání řádných opravných prostředků do dvou měsíců poté, kdy bylo rozhodnutí (o opravném prostředku) oznámeno bylo žalobci doručením písemného vyhotovení nebo jiným zákonem stanoveným způsobem, nestanoví-li zvláštní zákon lhůtu jinou*
- *soud vychází ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu soud přezkoumá napadené výroky rozhodnutí*
 - *v mezích žalobních bodů*
- *rozhoduje se zpravidla bez jednání*
- *kasační princip rozhodování*

Rozhodování o ochraně proti nečinnosti správního orgánu

- ▶ **žalobu lze podat po bezvýsledném vyčerpání prostředků podle správního řádu**
 - *nejpozději do jednoho roku ode dne, kdy marně proběhla lhůta stanovená zvláštním zákonem pro vydání rozhodnutí nebo osvědčení, resp. od posledního úkonu správního orgánu*
- ▶ **soud rozhoduje na základě skutkového stavu zjištěného ke dni svého rozhodnutí**
- ▶ **je-li návrh důvodný, soud uloží rozsudkem správnímu orgánu povinnost vydat rozhodnutí nebo osvědčení, není-li návrh důvodný, soud žalobu zamítne**

- ▶ ***Před podáním žaloby na ochranu proti nečinnosti správního orgánu je v řízení vedeném podle správního řádu č. 500/2004 Sb. třeba vždy nejprve vyčerpat procesní prostředek ochrany proti nečinnosti ve správním řízení, kterým je návrh nadřízenému správnímu orgánu dle § 80 odst. 3 správního řádu.***

Rozhodování o ochraně před nezákonným zásahem správního orgánu

- ▶ **žalobu lze podat při zkrácení na právech nezákonným zásahem, pokynem nebo donucením,**
 - lhůta k podání - do dvou měsíců ode dne, kdy se žalobce dozvěděl o nezákonném zásahu; nejpozději lze žalobu podat do dvou let od okamžiku, kdy k zásahu došlo
- ▶ **soud rozhoduje na základě skutkového stavu zjištěného ke dni svého rozhodnutí, příp. ke dni zásahu**
- ▶ **soud rozsudkem zakáže správnímu orgánu, aby v porušování žalobcova práva pokračoval, a přikáže, aby, je-li to možné, obnovil stav před zásahem; popř. rozhodne, že zásah byl nezákonný; soud zamítne žalobu, není-li důvodná.**

Rozhodování o kompetenčních žalobách

- **soud rozhoduje kladný nebo záporný kompetenční spor, jehož stranami jsou**
 - *správní úřad a orgán územní, zájmové nebo profesní samosprávy, nebo*
 - *orgány územní, zájmové nebo profesní samosprávy navzájem, anebo*
 - *ústřední správní úřady navzájem*
- **k rozhodování je příslušný Nejvyšší správní soud**
 - *soud vychází ze skutkového a právního stavu, který tu je v době jeho rozhodnutí*
 - *neodmítne-li soud žalobu, nezastaví-li řízení nebo nerozhodne-li o postoupení věci, rozsudkem určí, který ze správních orgánů má pravomoc vydat rozhodnutí ve věci uvedené v žalobě.*

Rozhodování ve věcech volebních a ve věcech místního či krajského referenda

- ***ochrana ve věcech seznamů voličů***
- ***ochrana ve věcech registrace***
- ***neplatnost voleb a hlasování***
- ***ochrana ve věcech zániku mandátu***

- ***ochrana ve věcech místního či krajského referenda***
 - ***určení, že návrh na konání referenda nemá nedostatky,***
 - ***vyhlášení referenda,***
 - ***vyslovení neplatnosti rozhodnutí přijatého v referendu,***
 - ***vyslovení neplatnosti hlasování v referendu.***

Rozhodování ve věcech politických stran a politických hnutí

- ▶ ***návrhem se u soudu lze za podmínek stanovených zvláštním zákonem domáhat***
 - *určení, že návrh na registraci, popřípadě návrh na registraci změny stanov nemá nedostatky,*
 - ***rozpuštění*** *politické strany nebo politického hnutí, pozastavení nebo znovuoobnovení jejich činnosti*
- ▶ ***k rozhodování o rozpuštění... je příslušný Nejvyšší správní soud***
- ▶ ***o rozpuštění ...rozhoduje soud podle skutkového stavu, který tu je v době rozhodnutí soudu***

Rozhodování o zrušení opatření obecné povahy nebo jeho částí pro rozpor se zákonem

- ▶ ***návrh je oprávněn podat ten, kdo tvrdí, že byl na svých právech opatřením obecné povahy, vydaným správním orgánem, zkrácen***
- ▶ ***k rozhodování je příslušný krajský soud***
- ▶ ***je-li návrh důvodný, opatření obecné povahy nebo jeho částí soud zruší dnem, který v rozsudku určí; není-li návrh důvodný, soud jej zamítne***

Kasační stížnost, charakter a přípustnost

- ▶ ***kasační stížnost je opravným prostředkem proti pravomocnému rozhodnutí krajského soudu (vč. Městského soudu v Praze) ve správním soudnictví,***
- ▶ ***podat kasační stížnost může účastník řízení před krajským soudem , z něhož toto rozhodnutí vzešlo (tedy i správní orgán, např. krajský úřad), nebo osoba zúčastněná na řízení (dále jen "stěžovatel"),***
- ▶ ***stěžovatel se může domáhat zrušení soudního rozhodnutí,***
- ▶ ***kasační stížnost je přípustná proti každému takovému rozhodnutí, není-li dále stanoveno jinak.***

Důvody kasační stížnosti

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodu tvrzené :

- ▶ **nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení - § 103 odst. 1, písm. a) s.ř.s.**
- ▶ **vady řízení spočívající v tom, že skutková podstata, z níž správní orgán v napadeném rozhodnutí vycházel, nemá oporu ve spisech nebo je s nimi v rozporu, nebo že při jejím zjišťování byl porušen zákon v ustanoveních o řízení před správním orgánem takovým způsobem, že to mohlo ovlivnit zákonnost, a pro tuto důvodně vytýkanou vadu soud, který ve věci rozhodoval, napadené rozhodnutí správního orgánu měl zrušit; za takovou vadu řízení se považuje i nepřezkoumatelnost rozhodnutí správního orgánu pro nesrozumitelnost - § 103 odst. 1, písm. b) s.ř.s.,**

a dalších zákonem stanovených důvodů....